KAULI YA TAARIFA YA CHANJO

Chanjo ya Varicella (Tetewanga): *Unachohitaji Kujua*

Many Vaccine Information Statements are available in Swahili and other languages. See www.immunize.org/vis

Kauli nyingi za taarifa ya chanjo zinapatikana katika Kiswahili na lugha nyinginezo. Angalia www.immunize.org/vis

1. Kwanini unahitaji kuchanjwa?

Chanjo ya varicella inaweza kuzuia **varicella**.

Varicella, pia inayoitwa "tetewanga," husababisha upele ulio na mjikuno ambao kwa kawaida hudumu kwa karibu wiki moja. Pia inaweza kusababisha joto jingi, uchovu, kupoteza hamu ya kula, na maumivu ya kichwa. Inaweza kupelekea magonjwa ya ngozi magonjwa ya ngozi, nimonia, kufura kwa mishipa ya damu, kufura kwa ubongo na/au utandu wa uti wa mgongo, na maambukizo kwenye mkondo wa damu, mifupa, au maungo. Baadhi ya watu ambao hupatwa na tetewanga hupata kiharusi cha maumivu makali kinachoitwa "malengelenge (shingles)" (pia kinajulikana kama herpes zoster) miaka ya baadaye.

Tetewanga huwa hafifu, lakini inaweza kuwa mbaya katika watoto wachanga chini ya miezi 12 ya umri, vijana, watu wazima, wajawazito, na watu walio na mfumo dhaifu wa kinga. Watu hugonjeka sana kiasi kwamba huhitaji kulazwa hospitali. Huwa haitokei mara nyingi, lakini watu wanaweza kufa kutokana na tetewanga.

Wengi wa watu ambao wamechanjwa kwa dozi 2 za chanjo ya varicella huwa wamekingwa milele maishani.

2. Chanjo ya varicella

Watoto wanahitaji dozi 2 za chanjo ya varicella, kwa kawaida:
- Dozi ya kwanza: umri wa miezi 12 hadi 15
- Dozi ya pili: umri wa miaka 4 hadi 6

Watoto wa umri mkubwa zaidi, vijana, na **watu wazima** pia wanahitaji dozi 2 za chanjo ya varicella ikiwa tayari hawana kinga dhidi ya tetewanga.

Chanjo ya varicella inaweza kupeanwa wakati mmoja na chanjo zingine. Pia, mtoto wa kati ya miezi 12 na miaka 12 kwa umri anaweza kupokea chanjo ya varicella pamoja na chanjo ya MMR (surua, matumbwitumbwi, rubela) katika sindano moja, inayojulikana kama MMRV. Mtoa huduma za afya wako anaweza kukupatia habari zaidi.

3. Zungumza na mtoa huduma za afya wako

Mwambie mtoa huduma ya chanjo wako ikiwa mtu anayepokea chanjo:
- Amekuwa na **mmenyuko wa mzio baada ya dozi ya awali ya chanjo ya varicella**, au ako na **mmenyuko wowote mbaya sana wa mzio, wa kutishia maisha**
- Yuko **mjamzito** au anafikiri anaweza kuwa mjamzito—wajawazito hawapaswi kupokea chanjo ya varicella
- Ako na **mfumo dhaifu wa kinga**, au ako na **mzazi, kaka, au dada aliye na historia ya matatizo ya mfumo wa kinga ya kuridhi au kuzaliwa nayo**
- **Anatumia salicylates** (kama vile aspirini)
- Hivi majuzi **aliwekwa damu au alipokea bidhaa nyingine ya damu**
- Ako na **kifuakikuu**
- Amepokea **chanjo zingine zozote katika wiki 4 zilizopita**

Katika baadhi ya visa, mtoa huduma za afya wako anaweza kuamua kuahirisha chanjo ya varicella hadi katika ziara ya baadaye.

Watu walio na magonjwa madogo madogo, kama vile mafua, wanaweza kuchanjwa. Watu ambao ni wagonjwa kwa wastani au wagonjwa vibaya wanapaswa kwa kawaida kungojea hadi wapone kabla ya kupokea chanjo ya varicella.

Mtoa huduma za afya wako anaweza kukupatia habari zaidi.

U.S. Department of Health and Human Services
Centers for Disease Control and Prevention

4. Hatari za mzio dhidi ya chanjo

- Mkono ulio na maumivu kutokana na kudungwa sindano, wekundu au upele kwenye eneo la sindano, au joto jingi vyaweza kutokea baada ya chanjo ya varicella.
- Mizio mingine mibaya hutokea nadra sana. Hii inaweza kujumisha nimonia, maambukizo katika ubongo na/ au utandu wa uti wa mgongo, au mipapatiko ambayo aghalabu huhusishwa na joto jingi.
- Katika watu walio na tatizo mbaya la mfumo wa kinga, chanjo hii inaweza kusababisha maambukizo ambayo yanaweza kuwa ya kutishia maisha. Watu walio na matatizo mabaya ya mfumo wa kinga hawapashwi kupokea chanjo ya varicella.

Inawezekana kwa mtu aliyechanjwa kupatwa na upele. Iwapo hilo litatendeka, hiyo chanjo ya virusi vya varicella yaweza kusambazwa hadi kwa mtu asiye na kinga. Mtu yeyote anayepatwa na upele anapashwa kukaa mbali na watoto wachanga na watu walio na mfumo dhaifu wa kinga hadi pale huo upele utaondoka. Zungumza na mtoa huduma za afya wako ili kujifunza mengi.

Baadhi ya watu ambao wamechanjwa dhidi ya tetewanga hapatwa na malengelenge (shingles) (herpes zoster) miaka ya baadaye. Hili sio la kawaida sana baada ya kuchanjwa kuliko baada ya kuugua ugonjwa wa tetewanga.

Watu huzirai wakati mwingine baada ya taratibu ya kimatibabu, ikijumuisha uchanjwaji. Mwambie mtoa huduma wako ikiwa unahisi kisunzi au mabadiliko katika kuona kwako au kuhisi milio masikioni.

Kama ilivyo na dawa yoyote ile, kuna uwezekano nadra sana kwa chanjo kusababisha mmenyuko mbaya wa mzio, majeraha mengine mabaya, au kifo.

5. Na je, kukiwa na tatizo hatari?

Mmenyuko wa mzio unaweza kutokea baada ya mtu aliyechanjwa kuondoka kliniki. Ikiwa utaona ishara za mmenyuko mbaya wa mzio (mabaka, kuvimba uso na koo, matatizo ya kupumua, moyo kudunda kwa kasi, kizunguzungu, au udhaifu), pigia simu **9-1-1** ili mtu huyo apelekwe kwenye hospitali iliyo karibu.

Kuhusu ishara zingine ambazo zinakupatia wasiwasi, pigia simu mtoa huduma za afya wako.

Mizio hatari inapaswa kuripotiwa kwa Mfumo wa Kuripoti Matukio Mabaya ya Chanjo (Vaccine Adverse Event Reporting System - VAERS). Mtoa huduma za afya wako kwa kawaida ataweka faili ya ripoti hii, au unaweza kufanya hivyo mwenyewe. Tembelea tovuti ya VAERS katika **www.vaers.hhs.gov** au piga simu **1-800-822-7967**. *VAERS ni ya kuripoti mizio pekee, na wafanyikazi wa VAERS hawapeani ushauri wa kimatibabu.*

6. Mpango wa Kitaifa wa Ufidiaji wa Majeraha ya Chanjo

Mpango wa Kitaifa wa Ufidiaji wa Majeraha ya Chanjo (National Vaccine Injury Compensation Program - VICP) ni mpango wa serikali kuu ambao ulibuniwa ili kufidia watu ambao huenda walijeruhiwa na baadhi ya chanjo. Madai kuhusiana na majeraha au vifo vinavyodaiwa kutokana na kuchanjwa yako na kikomo cha muda kwa kufaili, ambao unaweza kuwa mchache kama vile miaka miwili. Tembelea tovuti ya VICP katika **www.hrsa.gov/vaccinecompensation** au piga simu **1-800-338-2382** ili kujifunza kuhusu mpango huu na kufaili dai.

7. Je, ninawezaje kujifunza mengi zaidi?

- Muulize mtoa huduma za afya wako.
- Pigia simu idara ya afya eneo lako au ya jimbo.
- Tembelea tovuti ya Utoaji wa Chakula na Dawa (Food and Drug Administration - FDA) upate machapisho ya vifurishi vya chanjo na taarifa ya ziada katika **www.fda.gov/vaccines-blood-biologics/vaccines**.
- Wasiliana na Vituo vya Udhibiti na Uzuiaji wa Magonjwa (Centers for Disease Control and Prevention - CDC):
  - Pigia simu **1-800-232-4636** (**1-800-CDC-INFO**) au
  - Tembelea tovuti ya CDC katika **www.cdc.gov/vaccines**.

Swahili translation provided by Immunize.org